

ter sklenili z željo, da bi se vsaj naš stanovski listi ne ogibali tako skrupulozno tega tako važnega vprašanja. Drugi zrelejši narodi se v svojih listih ne ogiblajo, kadar je potrebno takih debat in poučljivih razprav.

Gospici referentini gre pa vse priznanje na nje energičnem in odločnem nastopu. Njen nemali trud bo žel brezdvomno obilo hvaležnih uspehov.

Tovariš Vendramin je stavil predlog za splošno draginsko doklado vsemu učitelstvu v okraju, kakor jo imajo n. pr. poštni in železniški uslužbenci tukajšnjega okraja. Predlagatelj je mnenja, naj bi se okrajški svet obrnil na vlado za primerno podporo, če čuti, da niso njegove blagajnice v hvalevrednem stanju. Se poljedelsko ministrstvo bi utegnulo n. pr. podeliti kaj v ta namen, ker poučuje učitelstvo kmetijstvo in gospodinjstvo, zakar pa ni pravzaprav obligatno, na svojih šolah.

Predlog je bil seveda brez drugega soglasno sprejet, le vmes je nastala zaradi neke dobrohotne opazke tovarišice Kotnikove interesantna debata o veljavi izpitov na učiteljskih in onih srednjih šol. Tovarišica nam je namreč povedala, da ima v rokah sklep avstrijskega ministrstva (menda finančnega). Kjer pravi, da matura učiteljska ne odgovarja maturi srednjih šol, marveč da odgovarja sposobnost absolviranega učiteljskega komaj sposobnosti gojenca nižjih razredov srednjih šol, gimnazije ali realke. Tovariš Vendramin je na to poročilo o tej čudni min. naredbi urgiral ter navede iz prakse več slučajev, kjer se je že priznalo maturo učiteljsko enakopravnim z ono srednje šole ter ji povedal, da je to še toliko manj umestno, ker se zahteva po zakonu že pri sprejemnem izpitu na učiteljske sposobnosti gojenca za meščanske šole, ki je enaka oni nižjih razredov srednjih šol. Poleg tega ima absolvent učiteljski s svojim dokumentom v rokah nekaj dovršenega, medtem ko je absolvent gimnazije ali realke šele na razpotju. Z nižjimi razredi srednje šole se pa ne da niti primerjati. Tovarišica Kotnikova je bila sicer tudi tega mnenja, zato pa se ji zdi dotični odlok še manj umesten, zakaj tu je brez dvoma pomota, četudi — ministerjalna.

Tovariš Albin Strekelj je predlagal, naj store zastopniki pri okr. šol. svetu primerne korake, da ta — če mogoče — po možnosti prepreči ono brezobzirno nesramno napadanje in neutemeljeno blatenje nas in našega stanu po nam neprijaznih listih.

Tovariš Vendramin predlaga dalje, naj se naprosi okr. šol. svet, da primerno nagradi one voditelje v okraju za trud, ki ga imajo s prepisovanjem normalij za sestavo brošure normalij sežanskega okraja. Oba predloga se sprejemata soglasno in izročita tov. zastopnikom v nadaljno uvaževanje.

Predsednik je otvoril na to debato o „Učiteljski bolniški blagajni“. Debate sta se udeležila tovariša Vendramin in Ant. Kosovel ter se je v splošnem odobrilo vse točke, kakor so navedene v „Tovarišu“.

V odbor se je izvolilo vse one, ki so bili doslej, četudi se je volilo z listki in so birši odborniki želeli male izpremembe.

Dodatno se je izvolilo delegatoma „Zaveze“ tovariša Caharijo, ravnatelja Berginca ter tovarišico Balbino Eppichovo.

Zadnja točka (orkestralne, oziroma glasbene vaje) je odpadla, ker je več igralcev na obrtnih tečajih v Ljubljani.

Koncem smem konstatirati, da je bilo to zborovanje eno izmed najbolj živahnih sestankov, tako da bi bilo želeli, da bi imeli tudi v bodoče kaj več slinih.

Opomba uredništva: Trgovinsko ministrstvo je z odlokom z dne 5. marca 1897, št. 11766, odločilo, da so za državno pošto službo enakopravni vsi učni zavodi, ki imajo pravico do enoletnega prostovoljstva, torej tudi učiteljska. Pod pritiskom društva maturantov poštinih uradnikov je trgovinsko ministrstvo z odlokom meseca julija 1907 prejšnji svoj odlok razveljavilo in odločilo, da se sprejmo za poštne praktikante samo maturanti realk in gimnazij ter absolventi višjih trgovskih šol. Ta odlok je krivičen, ker so sprejemni pogoji v trgovske akademije in učiteljska isti, učna doba na učiteljskih pa je še za eno leto daljša. Ta zadeva se mora urediti sedaj, ko bo državni zbor sklepal o službeni pragmatiki uradnikov. Ta zadeva je za učitelstvo principialnega pomena ne samo zato, ker bi bilo za naš stan poniževalno, ako obvelja odlok trgovinskega ministrstva, ampak tudi zato, ker se tiče naših gmotnih zahtev. Ako absolventom učiteljskih v državni službi ne priznajo pravic tretje skupine (napredovanje do inkluzivno 8. čin. razreda), potem bo naš boj za izenačenje službenih prejemkov z onimi državnimi uradniki jako otežkočen, ako ne brezuspešen. Da se to prepreči, je že naša „Zaveza“, potem „Zveza slovanskega učitelstva v Avstriji“ in „Deutsch-österreich. Lehrerbund“ storil potrebne korake. Dolžnost učitelstvu naklonjenih državnih poslancev pa je, da store drugo.

**Zahajajte samo v lokale,
kjer imajo na razpolago
naš list!**

Srednješolski vestnik.

**** Novodobni dijak.** Ko je stopil v Palermu v drugi razred Viktor-Emanuelovega gimnazija prof. Ghelli, je zahteval drugošolce Sidonni, naj mu popravi red v izpisevalu. Ker profesor tega ni storil, je ustrelil profesorja in sebe. Listi trde, da obstoja v tem razredu zarota med drugošolci, ki hočejo z revolverjem izsiliti iz profesorjev dobre reče, 10 dijakov je že zaprtih.

**** Dijaški tamburaški zbor v Gorici** priredi dne 4. junija 1910. svoj zabavni večer na vrtu hotela „Pri zlatem jelenu“. — Vstopnina znaša za osebo 60 vin., družino 2 K, za dijake in dijakine 40 vin. V služaju slabega vremena se vrši zabava v dvorani. K obilni udeležbi vabi dijaški odbor.

**** Sprejemni izpiti na gorških srednjih šolah.** Sprejemni izpiti na gorški višji gimnaziji in višji realki se prične dne 27. junija t. l., in sicer pismeni ob 3. urah popoldne. Dne 28. junija zjutraj pa bodo ustni izpiti.

**** Češko privatno realko** odpro že to jesen v Iglavi. Realke je bila tam nujno potrebna, ker je nemška državna realka z nemško državno gimnazijo v Iglavi strahovito germanizirala. Češko realko bo morala vzdrževati iglavska „Šolska Matica“ sama, kar je gotovo ogromna naloga, če se pomisli, da bo zgradba poslopja veljala 250.000 K in da velja vzdrževanje enega razreda na leto 10.000 kron. Čehi vzdržujejo na mejah celo vrsto čeških srednjih šol, mi ne zmoremo niti ene!

**** Stoletnica srbske gimnazije.** Srbska gimnazija v Novem Sadu v Banatu je slavila 1. junija t. l. jubilej svoje stoletnice, odkar je bila ustanovljena. V proslavo tega jubileja je priredila gimnazija velike slavnosti.

**** Ljubljansko srednje šolstvo.** Učno ministrstvo je sistemiziralo dve novi slovenski mesti, eno na prvi, eno na drugi gimnaziji v Ljubljani. — Profesor R. Perušek je upokojen. — Ravnatelj mestnega liceja, prof. Macherja, nadomešča dr. Sajovic.

**** Telesna vzgoja na srednjih šolah.** Letošnjega januarja se je vršila v našem ministrstvu na Dunaju anketa glede telesne vzgoje šolske mladine. Ob tej priliki so se vsi strokovnjaki odločno izrekli za povečanje negovanja telesnih vaj v šolah. Sedaj je naučni minister prof. Stürgh izdal tozadeven razpis, kjer predvsem izreka priznanje dosedanjim uspehom telesnega negovanja v šoli. Različni činitelji so šli pri tem šoli s hvalevredno naklonostjo na roko s prepuščanjem igrišč in z raznimi ugodnostmi v plavalskih in kopalskih zavodih. Veliko so pripomogla tudi telovadna, igralna in druga športna društva pri telesni vzgoji srednješolske mladine. Marsikje pa so zunanje okolščine delale oviro, da se telesne vaje niso mogle primerno razviti. Minister pozivlja šolska ravnateljstva in učitelstvo, naj izkušajo vse ovire odstraniti in v navedeni namen pridobiti svoje učencev in prijatelje zavodov; tudi naj bi se v to vrsto ustanovile posebne organizacije. Razpis nadalje opozarja na razne igre in športe, ki se v posameznih zavodih že vrše ali ki jih je priporočala januaraska anketa, zlasti veslanje in strelska vaje. Gledati je na to, da se bodo telesne vaje učencev vršile ob vsakem vremenu in da se v ta namen tudi odmori med poukom temeljito izrabijo. Da se telesna vzgoja v šoli kolikor mogoče visoko razvije, pozivlja minister vse učitelje, da se živo zavzamejo zanjo. Obenem odreja, da morata biti dva popoldneva v tednu popolnoma prosta pouka in nalog, ne da bi se morda zaradi tega delo nakopičilo na druge dneve. Zmanjšanje domačega dela učencev naj se nadomesti z večjo marljivostjo v šoli, omogočajo pa to tudi naredbe zadnjega časa, ki omejujejo stvarino in zmanjšujejo pismena dela. Šolske prireditve na polju telesne vzgoje naj se tudi v bodoče izkazujejo v šolskih programih, izdane pa se bodo tudi še posebne odredbe za izerpljiva tozadevna poročila. Končno izjavlja minister, da je rade volje pripravljen razvoj telesne vzgoje šolske mladine podpirati tudi denarno.

**** V stalni pokoj** stopi s koncem letošnjega šolskega leta ravnatelj gorške višje gimnazije, vladni svetnik Friderik Simzig.

**** Ženske srednje šole v Rusiji.** V Rusiji je moških gimnazij in realk 677, a ženskih gimnazij in podobnih zavodov 958. Samo ženskih gimnazij je več kot moških. Da, ženske gimnazije so naravnost prenapolnjene. V Sibiriji v mestu Tomsku je v ženski gimnaziji 1200 goenk. Sibirski poslanec tega okraja zahteva, da se ustanovi še ena ženska gimnazija. Malo kje je ženska tako željna znanja kakor v Rusiji, ali tudi malokje ji gre v tem oziru tako vlada na roko.

**** Hrvaška vlada pospeševalka slovensko-hrvaške vzajemnosti.** Hrvaška vlada je z odredbo z dne 20. maja 1910, št. 11.368, za vse velike in realne gimnazije odredila to-le: „Naj učitelji dijakom 5. do 8. razreda živo priporočajo, da čitajo najznamenitejša dela slovenskih pesnikov (n. pr. Vodnika, Prešerna, Gregorčiča) in pripovednikov (n. pr. Jurčiča, „Doktor Zober“ in „Deseti brat“) in naj jim zato dajo prikladna navodila.“ — Iskreno smo se vzradovali te odredbe, ki je velik napredek v naših medsebojnih odnosih, ter pričakujemo, da bodo naše šole znale odgovoriti z vneto gojitvijo hrvaškega jezika. Hrvati dobro umevajo Vrazovo stoletnico.

**** Odlikovanje.** Cesar je ravnatelju državne gimnazije v Gorici, vladnemu svetniku Frideriku Simzigu, povodom njegovega stalnega umirovljenja podelil red železne krone III. razreda.

Književnost in umetnost.

Pravnikove zbirke avstrijskih zakonov. Koncem tega meseca izide že napovedani VI. zvezek Pravnikove zbirke avstrijskih zakonov, ki ga je uredil dr. E. Volčič v Novem mestu. Ta zvezek obsega predpise o zapuščinah in njih davščinah, o notarstvu in o položbah (depozitih), ima 710 strani in velja v platno vezan 7 K. Obenem izide poseben odviski iz te knjige: „Pristojbine o zapuščinah“, cena 1 K 20 h in „Sodni depoziti“, cena 1 K 80 h. Vse te knjige se dobe po knjigarnah in pri dr. Volčiču.

Politiški pregled.

*** Konec „veleizdajniškega“ procesa v Zagrebu.** Iz Zagreba poročajo, da bo novi višji državni pravdnik Svetislav pl. Gaj te dni stavil predlog, da se daljna preiskava v „veleizdajniškem“ procesu ustavi. S tem bo dovršeno zadnje dejanje tega evropskega škandala, nakar se vlada loti saniranja posledic procesa. Predvsem bo vseučiliški profesor Manojlovič, ki je bil suspendiran, reaktiviran, ker ni sedaj nikake ovire več. Tudi vsi učitelji in ostali uradniki, ki so bili pod obtožbo, bodo zopet namešчени.

*** Boj za jezikovni zakon.** Pripravlja se velik boj. Vlada stoji na svojem starem stališču ter hoče jezikovno sporazumljenje samo med Čehi in Nemci na Češkem, drugod naj bi ostalo kakor je. V ta namen skliče zopet konferenco. Češki agrarci so izprožili misel za okvirni zakon, ki naj reši te vprašanje za celo državo. Bukvaj sestavlja ta načrt. Češki agrarci iščejo v ta namen zaveznikov. Če bi se posredilo pridobiti Poljake, potem bi lahko računali na uspeh, zakaj druge prizadete bi se že dobilo. Če bi se jezikovno vprašanje rešilo le parcialno, bi bil to za Slovence velik udarec!

*** Za pravično ljudsko štetje.** Proračunski odsek je sprejel vse postavke notranjega ministrstva. Odsek je s 27 proti 15 glasovom sprejel resolucijo dr. Kramarjevo, da naj vlada pri ljudskem štetju določi poleg običajnega jezika tudi narodnost ter zahteva, da se ne bo nikjer pri ljudskem štetju na manjšine kaj protipostavno vplivalo. Za predlog so glasovali vsi Slovani in socialni demokrati, proti vsi Nemci, tudi krščanski socialci.

*** Državne finance.** Finančni odsek je sklenil, da izvoli pododbor 26 članov, ki ima dolžnost proučiti in staviti vprašanje glede na sanacijo državnih, deželnih in občinskih financ.

*** Pionirski oddelki pri pešpolkih.** Vojna uprava ustanovi pri vseh pešpolkih samostojne pionirske oddelke, ki bodo imeli po 80 mož. Zopet novi stroški!

*** Krščanski socialci** se med seboj prav pridno kregajo. Zlasti obstojajo velika nasprotstva med zastopniki mest pod vodstvom Weiskirchnerja in zastopniki kmetijskih občin. Tukaj gre v prvi vrsti za nasprotne si gospodarske interese, a tudi osebnih nasprotstev je v krščansko-socialnem taboru vse polno. Zlasti vlada ogorčenje proti znanemu poslancu Hrabi, ki je svojim kolegom po smrti Luegerjevi zabrusil par jako neprijetnih v obraz. Krščanski socialci so zahtevali od vlade, naj skliče nižje-avstrijski deželni zbor samo v svrhu, da se razveljavi imuniteta poslanca Hrabe, proti kateremu so vložili tožbo. Vlada je to zahtevo odklonila. Sedaj zahteva krščansko-socialna stranka, naj vlada zaključi zasedanje, zaradi česar bo suspendirana poslanska imuniteta. Ne ve se še, ali se vlada tej zahtevi vda.

*** Za razpoko v Avstriji.** V soboto se je podala k ministru pravosodja Hohenburgerju deputacija, ki ga je v imenu 200.000 katoliških ločencev v Avstriji naprosila, naj bi se že enkrat reformirali dotični zakoni o ločitvi zakona. Gospod Zaluzny je slikal stanje katoliških ločencev, na kar je minister odgovoril: „To mi je dovolj znano, o tem bi se lahko pisalo cele knjige.“ — Gospa Poklar je prosila ministra, naj bi se dovolilo katoliškim ločencem, da bi se smeli vdružit poročati, na kar je minister izjavil, da je samo ob sebi umevno, da mora priti do reforme glede ločitve. „Slovenec“ je zaradi tega kar ob pamet.

*** Volilni red za sabor Bosne in Hercegovine.** Vseh volilcev je 402.164. Od teh je 173.127 pravoslavni in ti volijo 31 poslancev; 137.364 mohamedancev volijo 24 in 88.928 katolikov volijo 16 mandatov. Prva kurija ima dva razreda: mohamedansko veleposlovstvo in inteligenco. 399 mohamedanskih veleposlovstnikov volijo 5 poslancev, inteligenca odpošlje 13 poslancev v deželni zbor, in sicer 3129 katoličanov 4, 1676 mohamedancev 1, in 1273 pravoslavni 8 poslancev. V drugi kuriji volijo meščani. 29.555 mohamedanskih volilcev volijo 9 poslancev, 8875 pravoslavni 5, 7485 katoliški tudi 5 in 1620 židov 1 poslanca. V tretji kuriji v kmetijskih občinah je 346.929 volilcev, torej sedem osmin vseh volilcev, in ti volilci volijo le 34 poslancev, katerih je 82. 163.980 pravoslavni volijo 18,

105.784 mohamedancev volijo 9, 78.215 katoličanov volijo 7 poslancev. V tej kuriji se volijo ustmeno, češ da so volilci po večini analfabeti, kar je pa le slabo izpričevalo za 32letno avstrijsko upravo v Bosni in Hercegovini. V prvi kuriji pride na vsake 80 volilcev en poslanec. V tretjem pa se giblje število za enega poslanca med 11.648 do 9066.

*** Med služabniki Matere cerkve.** V Trstu se je začela razvijati afera, ki provzroča po primorskih krajih nenavadno senzacijo. Kanonik Buttignoni je izdal letak, v katerem silovito napada kanonika Mechio in naravnost zahteva njegovo odstranitev iz kapitolja, češ, da ni vreden tega mesta, v svoji okrožnici označuje kanonika Mechio za intriganta in nasilneža, ki hoče absolutno vladati v škofiji in se vzpenjati višje za vsako ceno, bodisi tudi na škodo in pogin neštehtih drugih. Buttignonijeva okrožnica je preobširna, da bi jo mogli podati svojim čitateljem. Napadajoči pisatelj navaja v nji celo vrsto dejstev, s katerimi hoče dokazati, da je Mechia teroriziral vso duhovščino in šikaniral vsakega, kdor ni brezpogojno trobil v njegov rog; da je širil korupcijo, da so njegovi pristaši smeli delati kar so hoteli; da je delil duhovniška mesta samo svojim kreaturam brez ozira na spvsobnost in vrednost, da se je povzdigoval nad škofa in bahal, da se godi to, kar hoče on, ne pa to, kar hoče škof Nagl itd. Okrožnica pozivlja duhovništvo vse škofije, naj vstane zoper moža, ki ni vreden, da je duhovnik — Buttignoni ga imenuje „tirana“, „policista“, „Torquemado“ itd. — in naj zahteva njegovo odstranitev. — Kakor smo rekli, je napravila okrožnica velikansko senzacijo. Vse tržaško časnopisje piše o nji in med duhovščino se že opazuje močna agitacija. Napadeni kanonik Mechia se zagovarja v krščansko-socialnem „Amico“, a reči se mora, da dela njegova obramba prav medel vtisk. Buttignoniju očita, da je „modernist“, da tiče za njim Slovenci in Hrvatje, celo za tajnega socialnega demokrata ga hoče razglašati. Medtem je pa Buttignonijev napad že dosegel ta uspeh, da je veliko število duhovnikov iz cele škofije podpisalo prošnjo, naj se Mechia odstrani. Hrup, ki ga je dvignila ta afera, se — kakor kaže — ne bo prav kmalu polegel, in prav lahko je mogoče, da se še poveča.

Jubilejski dar.

Učitelstvo — sebi! Notranjska posojilnica v Postojini 50 K; Kmetijska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani 50 K; tov. Angela Troštova in tov. Julij Slapšak iz Vodice 4 K; Jakobčina Dimnikova 2 K; skupaj 106 kron; zadužbi izkazanih 577 kron; doslej darovanih 683 K. Bog plati!

Obrambni vestnik.

Iz obrambnega odseka. Klerikalni listi so začeli strastno napadati učiteljski stan in posamezne učitelje. Nujna potreba je, da na vsak napad odgovorjamo v Učiteljskem Tovarišu in naprednih slovenskih, nemških, čeških, poljskih in laških listih. Najprvo le treba govoriti jasno in odločno besedo o vseh napadih in krivcih v stanovskem glasilu in v naših naprednih listih; vse to snov bo zbiral obrambni odsek ter poskrbel, da pride vse tudi v češke, poljske, nemške in laške liste in v državno zbornico. V ta namen je pa nujna potreba, da združimo moči. Odgovarjati je treba na napade v „Slovenec“, „Domoljub“, „Naši moči“, „Slovenskem Gospodarju“, „Straži“, „Gorici“, „Novem času“ in drugih klerikalnih listih in lističih. Prosimo dotične tovariše, ki čutijo veselje in sposobnost, da bi odgovarjali na kate-regakoli teh listov, da se javijo upravništvu Učiteljskega Tovariša (z opazko: za obrambni odsek.) Obrambni odsek ima na razpolago tudi svojega advokata. Pazno bo zasledoval obrambni odsek tudi ukrepe šolskih oblastev; posebno pozornost bo pa obračal na „de-lovanje“ kranjskega deželnega šol. sveta. Vsi za enega eden za vse!

Slovenski Gospodar, list ljudstvu v pouk in zabavo, piše v 20. številki, dne 19. maja t. l.: „Tri milijone za učitelstvo! Sedaj je beseda izgovarjena! V glasilu naših liberalnih učiteljev „Učiteljskem Tovarišu“ št. 16. se izreka to učitelstvo proti obstrukciji slovenskih poslancev v deželnem zboru, ker hoče in želi zvišanja svojih plač. To pa se ne more zgoditi, dokler deželni zbor štajerski zopet ne dela. — In čujte, slovenski kmetje! Ureditev učiteljski plač bi stala 3 milijone kron. Zaradi teh treh milijonov bi naj naši poslanci pustili gospodarsko zanemarjati Spodnji Štajer, bi naj izročili šolstvo nemškemu nacionalcem, slovenske občine nemškemu mestom

ter v deželnem zboru zatajili svoj slovenski jezik. Vse to izdajalsko delo bi naj storili poslanci, da lahko osrečijo učiteljstvo s tremi milijoni in novimi davki. — Ne učiteljskemu stanu, ampak liberalnemu štajerskemu učiteljstvu kličemo: „Fej vam, podle, podkupljive duše! Niste vredne, da sije solnce božje na take iškarjote!“ — Sedaj tudi vemo, zakaj liberalna stranka tako zahrbtno nastopa proti obstrukciji. Ker se nahaja v tej izdajalski, efialtski družbi.

Na te insulte klerikalne strasti nam piše odlični štajerski tovariš:

Tako torej piše klerikalno glasilo proti slovenskim štajerskim učiteljem sedaj, ko se bliža nova volitev enega poslanca za državni zbor v okrajih Gornji grad—Slovenji gradec—Šoštanj—Marenberg—Arvež. — Že 35 let prebijam slovenske časopise vseh barv in strank, toda še nikoli nisem bral takih inenakih napadov na slovenske učitelje. Ubogo slovensko ljudstvo mora zdiljati proti učiteljstvu, kadar bere take časopise! — Bogme, to je lepa izobrazba za našega kmeta in njegove otroke! — Učitelji, ki se ubijamo dan za dnevom s slovensko mladino, da jo privedemo na pot poštenosti in napredka, smo kar čez noč „podle, podkupljive duše, iškarjote, ki nismo vredni, da božje solnce na nas sije!“ — Glej, slovenski kmet! Pobij in uniči te izdajalce, te ničvredneže, te škodljivce, kakor pokončavaš največjega sovražnika kmetijstva — rjavega hrošča! — Dolžnost naša je odbijati take javne napade tudi javno, zato naj vse štajersko slovensko učiteljstvo vloži tožbo po deželnem poslancu dr. Vekoslavu Kukovu, oziroma po odvorniku, ki ga določi obrambni odsek, in to tožbo vodimo vsi kot en moč za svojo v javnem glasilu slovenskih klerikalcev napadeno čast! Zmaga bo gotovo naša, ker porotno sodišče v Mariboru ne mora braniti našo čast proti našim nasprotnikom! — Te akcije naj se **takoj** loti vodstvo „Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem!“ — Bomo že klerikalce naučili kozjih molitvic!

Učiteljski vestnik.

Počitniško delo slov. učiteljskega.

Poroča Branistan.

Poteka leto in dan od prvega slovenskega učiteljskega shoda v Ljubljani. S polno zavestjo, da smo velik del zahtev, ki so bile izražene v resolucijah, sprejetih na tem shodu, izpolnili, pričakujemo, da dobro završimo svoje delo za tekoče šolsko leto.

Da se ni dalo o posameznih problemih in vprašanjih v enem letu in na tako tesno odmerjenem prostoru obširno razpravljati, tovariši in tovarišice, to lahko sami uvidite. Primorani smo bili dajati vam le migljaje, kazati vam le pot in smeri, v katerih se gibljete, in čestokrat dati le iniciativo za kako stvar, ki se vam v življenju pokaže kot neobhodna potreba. Da nas pri našem delu ni vodila politična strast ali fanatizem in da so bila naša navodila prava, to izpričevalo so nam dali najbolj naši načelni nasprotniki, ki se niso upali našega dela kritikovati, dasi sicer tako radi kritikujejo vsako kulturno delo in stremljenje v naprednem smislu. Upamo, da so posamezna navodila padla na rodovitna tla in so kakor seme, ki vsklije in rodi bogato klasje, ki bo značilo za naš stan, narod in človeštvo visoko vrednost. Hočemo niti vreden član človeške družbe, ki ima razvite vse svoje sposobnosti, moči in sile in z njimi izpolnjuje naloge, ki mu jih daje moralna sila in dolžnost kot izobraženemu človeku. Le v najtrdejših potezah smo vam očrtali smeri stremljenja, nismo se pa mogli podrobneje in obširneje baviti s posameznimi problemi in vprašanji, ker nismo še toliko razviti, da bi razpolagali s posebnim glasilom, ki si bi z njim vzgajali dober učiteljski naraščaj v vseh ozirih.

To a kakor so naši stanovski predniki s skromnimi sredstvi ustvarili za nas nekaj ogromnega, tako izkušajmo tudi mi s skromnimi sredstvi ustvariti za bodočnost nekaj velikega. Zatorej nam je pa postaviti prvi pogoj temu velikemu, in t. j. dober, trden temelj, na katerem bomo zidali veliko poslopje zase. Potreba nam je vsestranske splošne naobrazbe, ki bo bodi trden temelj smeri, v katerih daljni perspektivi vidimo svojo bodočnost. Koncem precej dolge, s trnjem porastene poti vidimo bodočnost in ta bodočnost — je slovenska.

Časa, ki bomo iz nje pili moč, da premagamo vse zapreke na svojem potu, nam bo pa naš za to pripravljen in utrjen intelekt, na drugi strani pa — naša stanovska zavest.

Toda temelju, ki si ga je storil posameznik za bodočnost, se pridružuje še drugi širši temelj, na katerem vidimo stari slovanski bodočnosti, to je temelj, ki je trdnější od moči nasilja in ki bo strl ves pritisk nasilnikov — namreč temelj socialni in temelj demokratski.

Ker pojmuje moč duha časa in smo prepričani, da so naše smeri prave, se hočemo drugo šolsko leto razviti po zgoraj označenih načelih in bomo tudi korakali v tej smeri. Razširili bomo svoj program za stopnjo višje in upamo, da pridemo v doglednem času do svojih smotrov.

Začrtana je glavna smer naše poti za naprej in dobro je, da se ozremo tudi nekoliko nazaj. Socialne razmere in dijaško življenje naših učiteljskih sta zadobila že dokaj drugo obliko, a to naj nam nikakor ne bo povod k zopetni počasni otropelosti, ker so se že močnejši kulturni toki ustavili in izgubili popolnoma svojo moč, ker jih niso izkušali jačiti vedno z novo močjo in jih niso zopet in zopet krepili in dvigali. Dvignimo tam, kjer vidimo, da pada; pospešimo tam, kjer vidimo, da napreduje! Nikdar pa ne prenehajmo z bojem zoper malomarnost in brezbrzičnost, ker to je povsod dovolj in jo je zatreči v kali, a nikdar ne pozabimo stare resnice: Kdor se hoče bojevati proti brezbrzičnosti, malomarnosti in nedelavnosti, mora korakati sam ter ne sme pričakovati od nobene strani kake podpore ali vsaj opore!

Celovec, Gorica, Maribor, Ljubljana! Tovarišice, tovariši! Če izgovarjamo te besede, menimo, da smo že prebili boj separatizma in vrhovne oblasti in da že živimo in hočemo živeti vsaj učitelji med seboj po načelih enakosti, bratstva in svobode. Smo Slovenci in smo učitelji, in ravno zato, ker smo vsi slovenski učitelji, se zavedamo, da so nam smotri skupni, pot in sredstva ista, zato nečemo poznati ne Korošca ne Kranjca Štajerca ne Primorca. Separira se le oni, ki se ne zaveda sebe in ne spoznava, da so naši smotri skupni. Toda ne le učiteljstvo! Že učiteljski naraščaj se mora poznati med seboj in mora gojiti skupnost. Ne le bodoči stan, nešteto skupnega je dobiti tu, in vsaka najmanjša skupna zadeva nam dan za dnem očividneje kaže, da bi bilo potreba tesne zveze vseh slovenskih učiteljskih skupin, združitve in vezi, ki bi nam omogočala skupno postopanje za skupne interese. Resnim smerem se bi pridružili resni ljudje, in tudi tovarišice bi korakale z nami v skupnih zadevah. Prvi pogoj za boj zoper separatizem je pa složno skupno delovanje na posameznih zavodih, da ne bo tovariš četrtletnik visoko gledal tovariša prvoletnika, temveč mu bo prijateljski vodnik in svetovalc v vseh potrebnih vprašanjih, ki zadevajo življenje slovenskega učiteljskega. Z geslom tovarištva stopajmo v demokratsko dobo!

„Učiteljski vestnik“ je odprt vsakomur, zato ni naša krivda, če je kdo pogršel poročil in navodil s posebnim ozirom na učiteljski naraščaj posameznega kraja. Da bo pa v bodoče boljše in popolnejše, je to naloga našega naraščaja, ki izide letos iz učiteljskega, deloma mlajšega učiteljstva (s posebnim ozirom na one, ki službujejo v bližini kraja, kjer so učiteljska), da ti zasledujejo učiteljsko gibanje, dajejo informacije in navodila ter sodelujejo pri naših stremljenjih v „Učiteljskem vestniku“. Programa menda ni potreba sedaj črtati, ker ni tu na mestu in ker to itak izvršimo začetkom prihodnjega leta.

Vkolikor lahko poročamo o splošnem napredovanju učiteljskega naraščaja in njega okolščin, nam je kot prvi vesel pojav zaznamovati premestitev učiteljske iz Kopra v Gorico. Koliko so za svojo duševnost s tem učiteljskimi pridobili ali izgubili, o tem bi nam bilo težko poročati, ker je to odvisno od tega, kako znajo priliko in okolico ceniti in izrabljati, drugi pa nismo o vsem tako natanko informirani, da bi napredek lahko primerjali ali ga pokazali s statistiko. V splošnem, kar se tiče ženskega in moškega goriškega naraščaja, lahko rečemo, da se bodo rekrutovale vedno boljše in delavnejše moči iz tega kraja in so prvi znaki temu prehodu že vidni. Stališče, ki ga zavzemajo tu naše tovarišice in naši tovariši, je še zadovoljivo, ugodno. Povsem drugače se godi našim koroškimi tovarišim v Celovcu. Njih stališče je mučno, da ne rečemo naravnost obupno. Boriti se morajo z največjimi težavami za vsak košček izobrazbe, da, tem huje za svoja prava. O njih gmohtnem položaju in splošno o gmohtnem vprašanju slovenskega učiteljskega niti ne govorimo, ker se tega vprašanja nečemo lotiti toliko časa, da ga na podlagi konkretnih predlogov in virov lahko prično reševati pozitivno. Pač so podjetja in posamezniki, ki z vmemo podpirajo slovenske učiteljske, toda vse to le po slučajih, in jasen položaj bi tudi to vprašanje lahko sistematično uredil. — Pa bodi jim priznana njih žilavost, ker so v takih razmerah, kakršne so nam deloma že znane po javnosti o zatiranju slovenskega učiteljstva na Koroškem — tako vztrajni in trdni. Ne kličemo tu najširše javnosti na pomoč, kakor je to običajno za reševanje „tožnega Korotana“, ker je to le puhla fraza, ki izganja vedno in vedno v nič — mi se pa lahko zanašamo le nase.

Za stopnjo boljše se godi tovarišem v Mariboru. Njih povoljno življenje ne zahteva le malo odpora, in povsem z zanimanjem in veseljem smo čitali poročila zborovanj društev na Štajerskem, iz katerih smo razvideli, da se učiteljstvo slovenskega Štajerja tudi intenzivno

zanima za svoj naraščaj in ga na podlagi svojih društev podpira. O tem bi imeli poročati tudi pri Goriškem, dasi se nismo informirali, v koliko so se realizovali vsi tozadevni načrti. Manj zadovoljivi pa moramo biti v tem vprašanju na Kranjskem. Občudovali smo tovariše v Mariboru, da si spravijo vkup diletantski oder. Kar se pa tiče čistega dobička, stojimo na stališču, da bi bilo prav umestno, si zbirati pod pokroviteljstvom kateregakoli učiteljskega društva svoj — učiteljski fond. Več o delovanju tamošnjih tovarišev morebiti drugo leto.

Dasi smo prej z nekim sarkazmom zavrnil vso veljavo kranjskega učiteljsko-društvenega življenja, vendar tudi tu nudi učiteljstvo svojemu naraščaju nekaj udobnosti. Preden preidemo k pobrotnostim, naj omenimo predavanja, ki so se uveljavila na ljubljanskem moškem učiteljskem in ki smo o njih tudi takoj poročali v vestniku. Če je dotični apel kaj izdal v drugih krajih, se nismo informirali in ne vemo, če je katero izmed učiteljskih posnemalo v tem oziru ljubljansko. Kar se pa tiče ženskega naraščaja, bi bilo prav umestno, da „Društvo slov. učiteljic“ poskrbi za vse potrebno v tem oziru, ker bo tem potom vsekakor več izdalo. Izkušali bomo tudi zbrati podatke in uspehe teh predavanj in o njih poročati ter pri tem še kaj pripomniti, da se stvar poživi z ozirom na velik pomen, ki ga ima ta gojitev za učiteljski stan. O predavanjih, ki jih je prirejalo deželno „Slov. uč. dr. v Lj.“, smo poročali že posamezno in tudi o pevovodskem tečaju v „Glasbeni Matici“ smo že poročali v „Glasbenem vestniku“.

Splošno, kar bi imeli zaznamovati z ozirom na naraščaj vseh učiteljskih, bi imeli omeniti „Učiteljski vestnik“, ki se je z njim poživilo čitanje in zanimanje stanovskih listov in zadev. Želeti bi bilo le še več zanimanja za splošno znanstveno izobrazbo in poleg tega za telesno in glasbeno vzgojo in izobrazbo.

Glede šole bi imeli omeniti, da v največjih slučajih izvenšolske izobrazbe svojih gojencev ne pospešuje, temveč jo naravnost ovira zaradi raznih malenkostnih predsodkov z vsenačinskimi prepovedmi. Gojencu se ne pušča svobodno razvijati in vzgojevati niti duševno niti telesno niti čustveno. Sicer pa že se pride čas, ko bomo z zgodovinskimi podatki še v tem oziru temeljito obrabunali! Nismo demagogi in ne prijatelji nasilja, zato rajši počakamo pristojnega mesta in ugodne prilike. Kar se tiče učiteljskega sploh je naše mnenje, da ga je, po namenu sodeč, uvrstiti med akademije (seveda je njega učna uredba za sedanje zahteva in sedanji čas popolnoma nezadostna in potrebuje drugega lica in splošne reforme) in ne med srednje šolstvo ali celo ljudsko šolstvo. Cincanje in nejasnost glede uvrščenja dokazuje edino to, da merodajni faktorji ne morejo razumeti pravega pomena in namena učiteljskega. Vprašanje potrebuje razmotrivanja in dasi se je temeljito in vsestransko že razmotrivalo od raznih pedagogov in reševalcev tega vprašanja, (dr. Drtina i. dr.), se vendar merodajni faktorji ne morejo zgeniti v tem vprašanju in so rajši izdali reformo za srednje šole, s katero so marsikaj skvarili v metodiškem in vzgojnem oziru,* namesto da bi se oprijeli vprašanja reforme učiteljske, ki postaja eno najpogostejših šolskih vprašanj.

Tudi na material in drugo nismo pozabili in izpregovorimo o vsem še ob svojem času. Hočemo da bodo bodoče naše generacije bolj vzgojene za poklice v vseh ozirih nego smo to bili mi!

(Konec)

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono nalozim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca maja K 139.969.11.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakmah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Kranjske vesti.

—r— Čudna so pota dež. šol. sveta! V zadnji seji je dež. šolski svet modro sklenil, da ne bo smela šolska mladina odsej več telovaditi pri telovadnih društvih. Ni težko uganiti, proti komu je v prvi vrsti naperjen ta sklep. In tudi to lahko povemo, kje tiči pravi vzrok temu sklepu. Imenuje se zavist. Orli ne dobe naraščaja, zato ga tudi Sokoli ne smejo imeti! Pa oglejmo si stvar od druge strani! V današnjem listu prijavljamo v srednješolskem vestniku odredbo naučnega ministra, ki se z njo zavzema za čim večje negovanje telovadbe srednješolske mladine izven šolskih ur. Minister je celo pripravljen, da taka društva ki pospešujejo telesno vzgojo mladine, denarno podpira. Kar v naučnem ministru podpirajo in priporočajo, to v dež. šol. svetu prepovedujejo in zabranjujejo! Tako je na Dunaju manjša

in nižja oblast nego v Ljubljani in radovedni smo, če se je baron Schwarz na dotični seji tega zavedal. — Klerikalni prisledniki dež. šol. sveta naj počno s svojimi otroki, kar jim drago, dr. Sušteršič — načelnik Vseslovenske L. S. — jih še lahko nadalje pošilja v nemške šole, napredni starši pa obdržite še nadalje nad svojimi otroki svojo oblast, če je to klerikalcem všeč ali ne! — Sicer bodo po morale sedaj šolske občine napravljati telovadnice, za kar bodo — po večini same klerikalne — prav hvaležne deželnošolskim klerikalcem. Tako je deželni šolski svet ubil z enim udarcem dve muhi. Kdor zna — zna! Vprašanje je samo, če pojde vse tako gladko, kakor si to žele naši abderitski klerikalni pedagogi! Enkrat kriče, da imajo v vzgoji otrok starši in davkoplačevalci prvo besedo, drugi pa pravijo, da so oni več kot starši, čeprav še vsi svojih otrok nimajo. Res, čudna so pota našega slavnega deželnega šolskega sveta!

—r— Češko-slovenski klub v Ljubljani. Kranjska deželna vlada je odobrila pravila novoustanovljenega češko-slov. kluba s sedežem v Ljubljani.

—r— Iz dež. šol. sveta. Imenovani so stalno: Katarina Vilhar, St. Peter na Krasu; Rudolf Knez, Iga vas; Marija Kozamernik, Stari trg pri Ložu; Stefanija Bojc, B-gunje pri Cerknici; Felicita Poljšak, Stara Lipa; Julijana Kobal, Drenov grič; Anton Kos, Rateče pri Škofji Loki; Janez Okorn, na petrazredni nemški deški ljudski šoli v Ljubljani; Fran Mlakar na trirazredni mestni deški šoli na Karolinski zemlji; Jos. Cepuder je na tretji mestni deški šoli imenovan za nadučitelja; na drugi mestni deški šoli je imenovan I. Smrdel; upokojeni so: Elvira Bernot, Albina Prevč, Frančiška Furlan, Mihael Kalan, Frančišek Kranjec; prošnje za upokojitve bo deželni šolski svet odsej reševal na podlagi uradnih poročil c. kr. okrajnih zdravnikov; v Sodražici se sistemizira peto učno mesto; v Črnomlju se štirirazrednica razširi v petrazredno mešano ljudsko šolo; v šolskem okolišču Stari trg pri Ložu se ustanovi ekskurziona šola v Dolenjih Poljanah; enorazrednica se ustanovi v Gabrku, občina Zmirec; nova šola v Velikem Ubelskem ostane; nova šola se zgradi v Za'logu. — Šole prost bo na ljudskih šolah odsej sv. Alojzija praznik. Zato bo šola na pepelnično sredo. — Angela Cerarjeva je imenovana za St. Jurij, Ivan Gabrovšek za Sp. Idrijo.

—r— Prekleslo grozdje! Karakteristično za Slomškarijo in nadzornika Stiasnega je dejstvo, da učiteljstvo litijskega sodnega okraja na zborovanje Slomškarjev, v Zatičino sploh ni bilo vabljeno. Prekleslo grozdje!

—r— Oddaja zelenih cepičev. Kakor vsakoletno, se bodo tudi letos brezplačno oddajali zeleni cepiči iz državnih trtnih nasadov na Kranjskem, in sicer: dne 9. junija na Slapu pri Vipavi, dne 13. junija v Kostanjevici in v Črnomlju in dne 14. junija v Novem Mestu, vselej ob 8. uri jutraj. Kdor želi cepiče dobiti naj se zgasi pravočasno pri delovodji dotične trtnice pisмено ali ustno ali pa naravnost pri c. kr. vinarskem nadzorstvu za Kranjsko v Rudolfovem. Na dan oddaje naj pride vsak pravočasno po naročene cepiče. Prosilcem, ki se pravočasno ne oglašijo, se odda le toliko cepičev, kolikor jih bo preostajalo.

—r— Kmetijsko poučno potovanje v Sveto priredi kranjski deželni odbor v času od 29. junija do 10. julija t. l. Udeležencev se bo sprejelo največ trideset. Na pozneje došle prošnje se deželni odbor ne bo oziral. V pokritje potnih stroškov bo prispeval deželni odbor (desetim) 10 udeležencem po 80 K. Za enak prispevek se je naprosilo c. kr. poljedelsko ministrstvo. Za skupno hrano in prenočišča bo moral doposlati vsak udeleženec deželnemu odboru najkasneje pet dni po prejemu obvestila, da je sprejet, 100 kron. Eventualni preostanek se mu pozneje povrne. Za vožnjo bo onim, ki jim deželni odbor ne podeli deželne, odnosno državne podpore, plačati približno 80 K. Prošnje za udeležbo in podpore je vlagati najkasneje do 10. junija t. l. pri deželnem odboru. Prosilec mora prošnji pridejati izjavo, da se potovanja gotovo udelež, ako ga deželni odbor sprejme, in da se zaveže povrniti deželnemu odboru vse nastale stroške, ako bi se potovanja ne udeležil.

—r— Podpore za šolske vrtove dobe letos na predlog c. kr. kmetijske družbe nadučitelji: Juvaneč v Postojni, Lozar v Stalzerjih, Stefančič Vel. Laščah, Lunaček v St. Rupertu, Luznar v Primskovem, Črnagoj na Karolinski zemlji, Korban v Preserju, Šuler na Bakeku, Rihtaršič v Srednji vasi, Matko v Toplicah, Ravnikar v Trnovem, Petschauer v Lienfeldu, Schober v Grčadah, Cvirn v Leskoven. Završnik v Dupljah, Štrukelj na Vrh-niki, Kozjek v Toplicah pri Zagorju, Škerbince v Višnji gori, Bajc v Igavasi, Jeglič na Dovjem, Žen v Soteski, Šmajdek v Rovih. — Odslej se bodo te podpore morale podeljevati v sporazumu z deželnim odborom, ki bo po svojem nadzorniku tudi nadziral, kako se te podpore uporabljajo. To se pravi z drugimi besedami: Slomškarjem se pripravljajo nove nagrade!

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“